

božjega, ljubezni do bližnjega, rodoljubja i.dr., dobiva dovolj dušne hrane ne le za um, temuč tudi za serce in voljo. Kedar razlaga izreke, katerih zadržaj je npravna resnica, bodisi iz starih ali novih časov, ne bode se uril samo v jeziku, temuč priučil se bode tudi naukov za družinsko in npravno življenje.

Razumeva se pa samo po sebi, da je pri teh ali drugačnih spisnih vajah pglavitni smoter izurjenje v jeziku; razume se pa tudi samo po sebi, da npravnost in vera ne more povsod biti predmet spisovalnih vaj; vendar pa ne sme pri jezikoslovnem poduku učitelj nikdar pozabiti, kaka lepa prilika se ravno pri jezikovem poduku ponuja, da pospešuje pri učencih npravno-versko odgojo. Učitelj, kateri moli s svojimi učenci: „Pridi k nam tvoje kraljestvo!“ — bode tudi tukaj skerbel, da spolnuje dolžnost kerščanskega gojitelja.

Ukaz

ministra za bogočastje in uk dné 22. junija 1872, s katerim se določuje o otročjih vertih in njim podobnimi zavodi.

A. Otročji verti.

a) Namen in vredba.

§. 1. Otročji vert ima nalog, da podpira in spolnuje domačo izrejo otrok, preden so za šolo vgodni, tedaj da pripravlja otroke po vredjenih vajah telesa in čutov, in po naravnem izobraževanji duha za poduk v ljudski šoli.

§. 2. Pomočki pri izreji v otročjih vertih so: Opravila, katera izobražujejo nagib do delavnosti, za stvaritev in upodobljenje, gibalne igre s petjem ali brez njega, nadzorovanje in pogovarjanje od stvari in podob. zgodbe in resnice, poslednjič pa lahna vertnarska dela. Vsako podučevanje, kakor v šoli je strogo sključeno.

§. 3. V otročji vert se ne jemljejo gojenci pred četertim letom starosti, in izpustiti se morajo po deržavni šolski postavi dné 14. maja 1869 (§§. 21, 23), ko šesto leto dopolnijo. Jemljejo in izpuščajo se otroci po željah staršev vsaki čas.

Otroci, kateri imajo kake betege, da se je zavoljo njih bati za druge stranke, se ne jemljejo v otročje verte.

§. 4. Pod pogoji §§. 5—16 tega ukaza morejo otročje verte vstanoviti dežele, šolski okraji, krajne občine, društva, kakor tudi vsak samostalen zasebnik poštenega vedenja.

Da se otovorijo taki zavodi, je treba, da privoli deželna šolska oblast.

Otročji verti, katere vstanové dežele, šolski okraji in krajne občine, imenujejo se javni, katere so pa društva in zasebni zavodi vstanovili in za nje skerbé, imenujejo se zasebni zavodi.

§. 5. Otročji vert je samostalen, ali v zvezi z ljudsko šolo. Vsaki dan, izvzemši nedelje in praznike, ima opraviti z otroci dopoldne 2 — 3 in popoldne po 2 uri; vredi se pa tudi lahko tako, da jemlje otroke tudi za drugi dnevni čas v varstvo in hrano.

§. 6. Število otrok, katere nadzoruje ena oseba, je naj več 40.

§. 7. Prostori, namenjeni za otročje verte, morajo vhode imeti zložne in varne, biti v čisto zdravem kraju; biti morajo svetli in dosti prostorni, da se otroci lahko razprostirajo. Ako je mogoče, naj ne bo stopnic.

Pri otročjem vertu naj bo razun pripravnih sob ali dvoran tudi zadosten, prijazen in zavarovan prostor za igre in gibanje na prostem t. j. vert ali dvorišče s prostori za igranje. Izjeme se dopuščajo le v velikih mestih ali pri zasebnih otročjih vertih.

§. 8. Otročji vert mora imeti potrebna sredstva v nazor in opravek, potrebne klopi ali sedeže, mize, po katerih so čerte potegnjene in pristojne priprave za telesne potrebe otrok.

§. 9. Vsaki otročji vert naj se vodi po pravilih in opravnem načertu, kakor je za tisti kraj naj bolj pristojno.

§. 10. Vstanovnik je odgovoren za vnanjo opravo, vodja ali možki ali ženska pa za pedagogično vodstvo v njem.

§. 11. Vodstvo otročjega verta, katero je v zvezi z ljudsko šolo, spada vodju ljudske šole.

Vodje, možki ali ženski, morajo biti nrvni in neoporekljivi, 24 let stari; morajo imeti naj manj spričalo zrelosti za ljudske šole in morajo dokazati, da so tri mesce poslušali v dobro vredjenem otroškem vertu, ter tako spoznali odgojo v otročjih vertih. Da ni potreba spričala zrelosti priložiti, dovoljuje le minister takrat, ko se je po drugi poti dokazala potrebna pedagogična vednost.

§. 12. Praktična odgoja v otročjih vertih in prav pravo občevanje pripada vertnaricam, katere dokažejo ukazano zmožnost za ta posel. Voditeljica, ako tudi ima zmožnost za ta opravek, tudi more biti učiteljica pri otročajih.

§. 13. Stražnica v otročjem vertu sme biti vsaka terdna in na duhu zdrava, in v nrvskem oziru neoporečena ženska.

§. 14. Kdor je vstanovil otročji vert, skerbí tudi za vodjo, za otročje vertnarice in za strežnice, samo da to naznanja krajni šolski gosposki. Ta tudi določuje, se li kaj plačuje in koliko za porabljenje otročjega verta.

§. 15. Kedar se kaj spremeni pri vodstvu ali ravnateljstvu otročjega verta ali kedar se zamenja stanovanje, naznanja se to pred izpeljevanjem krajni šolski oblasti.

§. 16. Obiskovati otročji vert je občinstvu, kedar se za to oglasi, vsikdar pripuščno.

§. 17. Otročje verte nadzoruje šolska oblast. Didaktično-pedagoško nadzorovanje spada c. k. okrajnemu šolskemu nadzorniku. Sicer pa nadčuva javne otročje verte krajna šolska oblast, zasebne otročje verte pa okrajna šolska oblast.

Okrajni šolski oblasti je na prosto voljo dano, da privzame v neposredno nadčuvanje javnih šolskih vertov odsek gospà iz občinarjev. Ta odsek ima potem nalog, da obišče zavod od časa do časa, in stavi krajni šolski oblasti nasvete, kateri se mu zdijo pripravi za pospeševanje zavodov.

§. 18. Otročje verte, po katerih se po pravilih, tukaj povedanih, ne bode ravnalo, ali kjer se pokažejo napake namen ovirajoče, zatvori deželna šolska oblast.

b) Izobraževanje otročjih vertnaric.

§. 19. V izobrazo otročjih vertnaric, kolikor tega ne prevzamejo izobraževalnice za učiteljice, vstanové se posebni tečaji na posamesnih tih zavodih.

§. 20. Spričala zrelosti, v katerih je dokazan dober spraševanjski napredek zastran teoretično-praktičnih vednost otročjega verta, šele dobí pravno veljavo za vmetitev za otročje vertnarice.

§. 21. Zastran vredbe posebnih tečajev za otročje vertnarice (§. 19) veljajo posebna določila.

I. Učni tečaj traja eno leto. Več od 40 gojenk se ne sme sprejeti.

II. Za sprejetev je potreba:

1. Starost ne manj od 15 in ne višej od 30 let;
2. telesna sposobnost;
3. nramska neoporekljivost;
4. tolika mera vednosti in zmožnosti, kolikoršna je določena po šolskem in učnem redu kot učni smoter ali cilj za splošne ljudske šole in to se dokaže po sprejemni preskušnji.
5. muzikalni poduk in dober glas za petje.

III. Učni nauki so:

1. pedagogika, v ozir na izrejo malih otrok in teorijo otročjih vertov;
2. navod za opravila in igre otročjega verta;
3. jezikov in rečni poduk: branje in vaje v spisovanji, podučevanje o razgovoru naravnih stvari in podob, pridobljenje ali priučenje tvarin, katere se imajo pripovedovati, počitovati in iz glave učiti in navod, kako naj se to praktično izveršuje;
4. geometrično oblikoslovje in risanje oziraje se na potrebe otročjega verta.
5. petje;
6. telovadba.

Poleg tega se imajo pripravnice tega tečaja vse leto pod pripravnim navodom praktično vdeleževati delovanja v otročjem vertu.

Učni črtež sestavi naučni minister.

IV. Ko je dokončan učni tečaj, dobijo gojenke na podlagi dobro doveršene (teoretično-praktične) preskušnje spričalo sposobnosti za otročje vertnarice.

§. 22. Spričalo sposobnosti zadobi tudi tista, katera se je sama učila pa se izobraževala za poklic otročje vertnarice, poslušaje naj manj tri mesece v dobro vredjenem otročjem vertu, in je dobro dostala teoretično-praktično preskušnjo na kaki c. k. učiteljicini izobraževalnici.

§. 23. Poleg posebnih učnih tečajev na javnih učiteljskih izobraževaliških morejo združeni biti tudi tečaji za izobraževanje otročjih vertnaric z dobro vredjenimi javnimi ali zasebnimi otročjimi verti, ako naučno ministerstvo to dovoli. Taki učni tečaji morejo dobiti od ministra pravico da izdajo državno-veljavna spričala (pravico javnosti) pod temi daljšimi pogoji, da se učni črtež bistveno ne oddaljuje od učnega tečaja na učiteljskih izobraževalnicah, in da se pri vmestenji učiteljev prosi poterjenje deželne šolske oblasti, in da sklepno spraševanje vodi njeni odposlanec, ter se brez njegovega privoljenja ne sme dati spričalo zmožnosti.

§. 24. Spričala zmožnosti za otročje vertnarice, katera se dobi zunaj dežel zastopanih v državnem zboru, potrebuje priznanja naučnega ministra.

c) Pripravljalno izobraževanje ženske mladosti po otročjem vertu za odgojo in otročje oskerbovanje.

§. 25. Dekličiči v višjih razredih ljudskih in meščanskih šol naj se razredoma privzamejo, da se vdeležé iger in opravil otročjih vertov.

Sicer ima vsaki vodja moški ali ženski pravico dekličem, katere so svojo šolsko dolžnost spolnile, dajati navod, kako otroke naravno izrežati, ter o storjenem napredku narejati spričala.

B. Otročje varovalnice.

§. 26. Otročje varovalnice imajo nalog, da sprejemljejo otroke delajočih staršev, da čujejo nad njimi in jim dajo kaj primernega opraviti, da taiste vadijo snažnosti, reda in lepega vedenja, ter budé pri njih lju-bezen do dela.

Tudi v te naprave se otroci ne jemljejo pred tretjim letom.

Da se napravi otročja varovalnica, je treba privoljenja deželne šolske oblasti, katera vsikako stavlja tudi pogoje, pod katerimi se naprava dovoljuje.

Za nadčuvanje otročjih varovalnic veljajo ravno tisti pogoji, kakor za nadzorovanje otročjih vertov. Gleda se pa poglobitno na to, da je naprava takošna, da zadostuje tirjatvam, katere stavi v sedajnost peda.

gogika in zdravstvenost, in da je izključen vsak šolski poduk od teh naprav.

C. Jasli.

§. 27. Strežajnice ali jasli, v katerih se streže iz človekoljubja otrokom spod treh let, ker starši tega ne morejo storiti, podložne so samo zdravstveno-policijskim določbam.

Stremayr s. r.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

37. Na Českem je bil naslednik slavnemu Dobrovskemu Váceslav Hanka (r. l. 1791, u. 1861). Zaslovel je vzlasti po Zelenogorskem in Kraljedvorskem rokopisu, dajal Dobrovskega spise poznej na svetlo v primernih oblikah, posebej Remski (l. 1846) pa Ostromirov (1853) spominek, zložil tudi staroslovensko slovníčko v českem pa v ruskem jeziku, ter je verlo deloval v pospeh slovanske vzajemnosti.

Metelko, duha nekako Hankovega, je bogoslovcem razlagal staroslovenščino nekoliko že l. 1848. Konec l. 1849 dá po Novicah v 52. listu na znanje: „Prihodnjo sredo, 2. prosenca, in dalje ob sredah od 11. do 12. ure, bom v izbani 2. léta bogoslovstva staroslovenščino razlagal. Gospodje, tega uka željni so povabljeni“. Novembra 1853 je pričel učiti staroslovenščino posebej v 7. gimnazijskem razredu, in Novice napovedovaje le-tá nauk v 95. listu pišejo: „Ker je važnost staroslovenščine poslednji čas od vseh strani slavno spoznana, se je nadjati, da bojo g. profesor toliko učencev imeli, da bo prostora manjkalo“; in v 97. pravijo: „Veselo je slišati, da okoli 80 učencov imajo“. — Učil pa jo je dvakrat v tednu, ob sredah in sabotah. V ta namen si je sestavil nje sklanjatev in spregatev po Dobrovskitu in po Kopitarju, ter po unem imenoval jo navadno „das Altslavische“, „lingua sacra“, poznej pa po Miklošiču le „staroslovenščino“. Razun oblikoslovja je narekoval nekoliko iz Vostokovega Ostromira (l. 1843), ter iz svojih Brizinskih spominkov. Kar je pa Hanka jel dajati na svetlo staroslovenske reči, je kakor Miklošičeve tudi té naročeval Metelko in razširjeval med svojimi učenci. Vidi se to iz naslednjega Hankovega pisma:

Ew. Hochwürden
Hochgeehrter Herr!

Jetzt werden es 27 Jahre sein wie mir Dobrowský Ihr Lehrgebäude der Slowenischen Sprache in die Hand gegeben, ein Exemplar, welches der selige Kopitar in Ihrem Namen unserem Meister gesendet hat; das